

Strazburg, 25 Kasım 2005
[ccje/2005/docs/ccje(2005) op n° 7]

CCJE (2005) OP No. 7

AVRUPA HÂKİMLERİ DANIŞMA KONSEYİ (CCJE)

AVRUPA HÂKİMLERİ DANIŞMA KONSEYİNİN
“ADALET VE TOPLUM” HAKKINDA
AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİNİN
DİKKATİNE SUNDUĞU
7 (2005) SAYILI GÖRÜŞ

CCJE’nin 6. toplantısında kabul edilmiştir.
(Strazburg, 23-25 Kasım 2005)

GİRİŞ

1. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyine (CCJE), 2005 yılı için Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin dikkatine sunulmak üzere “Adalet ve Toplum” hakkında bir görüş hazırlama görevi¹ verilmiştir.

2. Bu doğrultuda CCJE, Avrupa’daki Hâkimler İçin Genel Çerçeve Eylem Planında (*Framework Global Action Plan for Judges in Europe*) yer alan aşağıdaki hususları göz önünde bulundurmıştır:

- Kamuoyuyla ilişkiler, demokrasilerde mahkemelerin eğitici rolü (bkz. Eylem Planı Bölüm V b);
- Mahkeme sürecine katılan tüm taraflarla ilişkiler (bkz. Eylem Planı Bölüm V c);
- Mahkemelerin duruşmalarda ve kararlarda sade, anlaşılır ve açık bir dil kullanması (bkz. Eylem Planı Bölüm V d).

3. Hazırlık çalışmalarının dayanakları:

- Avrupa Konseyi müktesebatının yanı sıra Avrupa Yüksek Mahkemeleri Başkanlarının “Yüksek Mahkeme’nin Tanıtımı, Görünürlüğü ve Şeffaflığı” konulu 5. toplantısının (Ljubljana, 6-8 Ekim 1999), “Adalet ve Toplum” konulu Hâkim Dernekleri Başkanları Konferansının (Vilnius, 13-14 Aralık 1999) ve “Kitle İletişim Araçları Politikası” konulu Avrupa Bakanlar Konferansının (Kiev, Ukrayna, 10-11 Mart 2005) sonuçları;
- CCJE Başkan Yardımcısı tarafından hazırlanıp 22-24 Kasım 2004 tarihlerinde Strazburg’da düzenlenen CCJE genel kurul toplantısında sunulan bir ankete (açıklayıcı bir notla birlikte) heyetlerin verdiği cevaplar;
- CCJE’nin bu konudaki uzmanı Sayın Eric COTTIER (İsviçre) tarafından hazırlanan rapor;
- Avrupa Konseyi tarafından Bakanlar Komitesi Polonya Başkanlığı kapsamında CCJE’nin girişimi, Polonya Ulusal Yargı Kurulunun işbirliği ve Polonya Adalet Bakanlığının desteğiyle düzenlenen “Adalet ve Medya” konulu 2. Avrupa Hâkimleri Konferansında (Krakow, Polonya, 25-26 Nisan 2005) katılımcıların sundukları katkılar²;
- CCJE Çalışma Grubu (CCJE-GT) tarafından 2005 yılında hazırlanan görüş taslağı.

4. CCJE bu Görüş’ü hazırlarken 16-17 Mayıs 2005 tarihlerinde Varşova’da düzenlenen Üçüncü Avrupa Konseyi Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde kabul edilen ve Zirvenin “Avrupa Konseyi’nin standart

¹ CCJE’nin, 2004-2005 yılları için Bakanlar Komitesi tarafından 876. Bakan Yardımcıları toplantısında kabul edilen referans belgesine bakınız (17 Mart 2004, madde 10.1).

² Konferans katılımcıları (hâkimlerin yanı sıra konuyla mesleki olarak ilgili kişiler, medya ve uluslararası örgüt temsilcileri, parlamenterler ve tartışılan konuyla ilgili uzmanlar); bir yandan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi’nin (AİHS), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının ve Avrupa Konseyi metinlerinin ilgili hükümlerine ve basının etkili bir şekilde güvence altına aldığı haber alma özgürlüğüyle ilgili diğer metinlere, diğer yandan da insan haysiyetini, özel hayatın gizliliğini, başkalarının itibarını ve masumiyet karinesini koruyarak farklı haklar ve özgürlükler arasında denge kurma yollarını aramak amacıyla tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından kamuya açık ve adil bir şekilde yargılanma hakkının gereklerine odaklanmışlardır.

belirleme potansiyelinden yararlanarak Avrupa genelinde hukukun üstünlüğünü güçlendirme” yönündeki taahhüdünü yinelediği Varşova Bildirisi’ni de dikkate almıştır. Bu bağlamda Devlet ve Hükümet Başkanları, “üye devletlerde bağımsız ve etkili yargının rolünü” vurgulamıştır.

5. Bu Görüş; (A) özellikle demokrasilerde mahkemelerin rolü bağlamında mahkemelerin halkla ilişkisini, (B) mahkemelerin davaya müdahil olanlarla ilişkisini, (C) mahkemelerin medyayla ilişkisini ve (D) duruşmalarda ve kararlarda sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanılması konusunu ele almaktadır.

A. ÖZELLİKLE DEMOKRASİLERDE MAHKEMELERİN ROLÜ BAĞLAMINDA MAHKEMELERİN HALKLA İLİŞKİSİ

6. Avrupa devletlerinde demokrasinin gelişmesi, karar mercilerinin yapısı ve yasaların hazırlanma şartları konusunda vatandaşların yeterince bilgi sahibi olmasını gerektirir. Ayrıca yargı kurumlarının nasıl işlediğini bilmeleri de vatandaşlar için aynı derecede önemlidir.

7. Adalet, demokratik toplumların asli unsurlarından biridir. Taraflar arasındaki uyuşmazlıkları çözerken verdiği kararlar yoluyla hem “normatif” hem “eğitsel” bir rol üstlenir; vatandaşlara hukuka ve hukukun fiili uygulanmasına ilişkin rehberlik, bilgi ve güvence sağlar³.

8. Mahkemeler, yasal hak ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve bunlarla ilgili uyuşmazlıkların çözülmesi için uygun yerdir ve kamuoyu tarafından da böyle görülür; bu nedenle de halk mahkemelere saygı duyar ve onların bu işlevi yerine getirebilecek yeterliğe sahip olduklarına inanır⁴. Ancak demokrasilerde yargının rolü – özellikle de hâkimin, toplumsal ve siyasi baskılara boyun eğmeden kanunları adil ve eşit şekilde uygulama görevi –, Avrupa’da çeşitli ülkelere ve sosyo-ekonomik modellere göre son derece farklı bir şekilde algılanmaktadır. Demek ki mahkemelerin faaliyetlerine duyulan güvenin derecesi değişkendir⁵. Böylece, devletin diğer erklerinden tamamen bağımsız olarak yargının işlevleri ve rolü konusunda uygun bilgilendirme yapılması, demokratik anayasal sistemlerin ve bunların faaliyet sınırlarının temel taşlarını oluşturan mahkemelerin daha iyi anlaşılmasına etkili bir şekilde katkıda bulunabilir.

9. Vatandaşların çoğunun mahkeme sistemiyle ilişkisi bir davaya taraf, tanık veya jüri olarak müdahil olmalarıyla sınırlıdır. Mahkemelerin rolü ve faaliyetleri konusunda kamuyu bilgilendirmekte medyanın rolü çok önemli olmakla birlikte (bkz. aşağıdaki Bölüm C), CCJE’nin bünyesindeki tartışmalarda, medya yoluyla bilgilendirmenin yanı sıra mahkemelerle kamuoyu arasında doğrudan ilişki kurmanın önemi de vurgulanmıştır. Adaletin toplumla bütünleşmesi için yargı sisteminin dışarıya açılması ve kendini tanıtmayı öğrenmesi gerekir. Buradaki amaç mahkemeleri bir tiyatroya dönüştürmek değil, yargı sürecinin şeffaflığına katkıda bulunmaktır. Kuşkusuz, özellikle soruşturmaların etkinliğini sağlama ve müdahil kişilerin menfaatlerini koruma gereği nedeniyle tam şeffaflık mümkün değildir; fakat yargının işleyişinin anlaşılması eğitsel açıdan kesinlikle değerlidir ve kamuoyunun mahkemelerin işleyişine duyduğu güveni arttırmaya

³ Bkz. Avrupa Yüksek Mahkemeleri Başkanlarının 5. toplantısının sonuçları, Ljubljana, 6-8 Ekim 1999, 2. fıkra.

⁴ Bkz. örneğin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sunday Times’ın Birleşik Krallık’a karşı açtığı dava, 26 Nisan 1979 tarihli, A Seri No.lu ve 30 Sıra No.lu karar. Bu metinde geçen kavramların AIHS’nin 10. maddesinde yer alan “yargının yetkisi” ifadesinin kapsamına dâhil edildiği söylenmektedir.

⁵ Bkz. Hâkim Dernekleri Başkanlarının “Adalet ve Toplum” konulu toplantısının sonuçları, Vilnius, 13-14 Aralık 1999, 1. fıkra.

yardımcı olur.

10. Yargı kurumlarını daha erişilebilir kılmanın ilk yolu, mahkemelerin faaliyetleri konusunda kamuoyunu bilgilendirmek için genel önlemler almaktır.

11. Bu bağlamda CCJE, mahkemelerin eğitsel faaliyetlerine ve bu mahkemelerin orta öğretim ve üniversite öğrencileri ile yargı faaliyetlerine ilgi duyan diğer kesimlerin ziyaretine açılmasına ilişkin 6 sayılı Görüş'ünde (2004) yer alan tavsiyeleri hatırlatmaktadır. Bu, okullarda ya da üniversitelerde herkese özellikle adalet sistemiyle ilgili yurttaşlık eğitimi vermenin devletin önemli görevlerinden biri olduğu gerçeğini değiştirmez.

12. Bu tür bir iletişim, sistem içinde çalışan kişilerin doğrudan katkısı olursa daha verimli olacaktır. Okullarda ve üniversitelerde (hukuk fakülteleriyle sınırlı olmamak kaydıyla) yürütülecek uygun eğitim programları; yargı sisteminin tanıtımını (hâkimlerin misafir konuşmacı olarak derse girmesi de dâhil), mahkeme ziyaretlerini ve adli prosedürlerin etkin bir şekilde öğretimini (canlandırmalar, duruşmalara katılım vb.) kapsamalıdır⁶. Mahkemeler ve hâkim dernekleri; bu konuda okullar, üniversiteler ve diğer eğitim kurumlarıyla işbirliği yapmak suretiyle eğitim programlarında ve kamusal tartışmalarda bizzat hâkimlerin bilgisinden yararlanma imkânını sağlayabilirler.

13. CCJE, adalete erişimle ilgili bilgileri yayma çalışmalarına (düzenli raporlar, vatandaşlara yönelik basılı kılavuzlar, internet siteleri, danışma büroları vb.) bizzat mahkemelerin katılması gerektiğini genel ifadelerle daha önce de belirtmiş ve spesifik bilgiler (örneğin adli işlemlerin niteliği, farklı mahkemelerde ortalama dava süreleri, yargılama giderleri, taraflara sunulan alternatif çözüm yöntemleri, mahkemelerin emsal kararları) vermeyi amaçlayan eğitim programlarının geliştirilmesi konusunda önerilerde bulunmuştur (bkz. CCJE'nin 6 (2004) sayılı Görüş'ü, 12-15. fıkralar).

14. Mahkemeler, başka devlet kurumlarınca (Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, üniversiteler vb.) düzenlenen genel çerçeve programlarına katılmalıdır. Fakat CCJE'nin görüşü, mahkemelerin de bu konuda bizzat doğrudan önayak olmaları gerektiği yönündedir.

15. Yargıyla bireyler arasındaki ilişkiler – he ne kadar pek düzenli bir yapıya sahip olmasalar da – geleneksel olarak mahkemeler tarafından yürütülse de, geçmişte mahkemeler davalara müdahil olmayan vatandaşlarla doğrudan temas kurmaya mesafeli yaklaşmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde ifade edilen duruşmanın aleniliği, genellikle mahkemelerle halk arasındaki tek temas yolu olarak görülmektedir ki bu, medyayı mahkemelerin tek muhatabı kılmaktadır. Bu tavır günümüzde hızla değişmektedir. Hâkimlerin sorumluluğu olan tarafsızlık ve ketumluk, mahkemelerin kamuoyunu bilgilendirmede etkin rol oynamasına engel olarak görülmemelidir; çünkü bu rol yargı bağımsızlığının gerçek bir teminatıdır. CCJE, yukarıdaki 9 ila 12. fıkralarda belirtilen “eğitici rollerini” genişletip iyileştirmek suretiyle bu doğrultuda daha etkin bir rol oynamaları için yargı mensuplarının üye devletlerce

⁶ Bkz. Hâkim Dernekleri Başkanlarının “Adalet ve Toplum” konulu toplantısının sonuçları, Vilnius, 13-14 Aralık 1999, 1. fıkra.

teşvik edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu rol yalnızca hüküm vermekle sınırlı değildir; çünkü mahkemelerin “iletişim kurma” ve “kolaylık sağlama” işlevleri de vardır. CCJE, mahkemelerin bugüne kadar davet üzerine bazı eğitim programlarına katılmakla yetindiklerini, ancak bundan böyle bu tür programlara bizzat önyak olmaları gerektiğini düşünmektedir.

16. CCJE, medyanın ve/veya başka kurumların üstlendiği faaliyetlere bağlı kalmaksızın mahkemelerin kamuoyuyla doğrudan temas kurma girişimlerini değerlendirmiştir. Bu konuda aşağıdaki tedbirler değerlendirilmiş ve tavsiye edilmiştir:

- Mahkemelerde kabul ve danışma hizmetlerinden sorumlu büroların kurulması;
- Mahkemelerin sorumluluğunda basılı materyaller dağıtılması ve internet siteleri açılması;
- Mahkemelerin özellikle vatandaşlara, kamu yararına çalışan örgütlere, politika yapıcılara ve öğrencilere yönelik eğitim forumları ve/veya düzenli toplantılar (“sosyal farkındalık programları”) takviminin düzenlenmesi.

17. CCJE, bu “sosyal farkındalık programları” konusunu özel bir incelemeye tabi tutmuştur. CCJE; bazı ülkelerde mahkemelerin – genellikle başka sosyal aktörlerin de desteğiyle – öğretmenleri, öğrencileri, anne-babaları, avukatları, toplum önderlerini ve medyayı duruşma salonlarına davet ederek hâkimleri ve adalet sistemini yakından tanımalarına olanak sağlayan eğitimsel girişimler düzenlediklerini ilgiyle ifade etmektedir. Bu programlarda genelde deneyimli profesyoneller görev yapmakta olup öğretmenlerin mesleki gelişimleri için de bir ağ oluşturulmaktadır.

18. Bazı faaliyetler; içinde bulundukları toplumsal, ekonomik ve kültürel şartlar nedeniyle hak ve yükümlülüklerini tam bilmedikleri için haklarını kullanamayan ya da, daha da kötüsü, yükümlülüklerini yerine getiremedikleri için yasal işlemlere maruz kalan kimi bireylere yöneliktir. Dolayısıyla, en yoksul sosyal gruplardaki adalet imajı; “adalete erişim” düzenlemeleriyle yakından ilişkili olan adli yardım, kamuyu bilgilendirme hizmetleri, ücretsiz hukuki danışmanlık, küçük uyuşmazlıklarda doğrudan hâkime erişim, vb. gibi programlar aracılığıyla sağlanır (bkz. CCJE’nin 6 (2004) sayılı Görüş’ü, Bölüm A).

19. CCJE; Avrupalı yargı sistemleri ve devletlere, yukarıda ifade edilen sosyal farkındalık programlarına ulusal ve uluslararası düzeyde genel bir destek vermelerini tavsiye etmektedir. CCJE, bu programların kamuyu genel anlamda bilgilendirme kapsamından öteye geçtiğine inanmaktadır. Bunlar, hâkimin toplumdaki rolüne dair doğru bir algı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda CCJE – her ne kadar adaletin işleyişine dair genel bilgiler vermek ve orta ve yükseköğretim müfredatını belirlemek Adalet Bakanlığı ile Eğitim Bakanlığının işi olsa da –; yargı bağımsızlığı ilkesine uygun olarak “sosyal farkındalık programları” düzenlemenin yanı sıra anket yapmak, tartışma grupları oluşturmak, kamuya açık forumlara avukatlarla akademisyenlerin katılmasını sağlamak için düzenli girişimlerde bulunmak konusunda mahkemelerin de yetkili bir kurum olarak tanınması gerektiğini düşünmektedir. Bu tür programların amacı, gerçekte, toplumun adalet sistemine dair anlayış ve güvenini iyileştirmek ve daha genel olarak da yargı bağımsızlığını güçlendirmektir.

20. CCJE’nin görüşüne göre, yukarıdaki programların geliştirilmesi için hâkimlere halkla ilişkiler

konusunda özel eğitim alma fırsatı tanınmalıdır. Ayrıca mahkemelerin eğitim kurumlarıyla ilişkileri yürütmekten sorumlu personel istihdam etmesi de mümkün olmalıdır (yukarıda ifade edildiği gibi, bu görev halkla ilişkiler bürolarına da verilebilir).

21. CCJE'ye göre, muhtelif yerel girişimleri koordine etme ve ülke çapındaki “sosyal farkındalık programlarını” teşvik etme görevi, 1 (2001) sayılı Görüş'ünün 37 ve 45. fıkralarında belirtilen bağımsız organa verilmelidir. Bu bağımsız organ, ayrıca, deneyimli profesyonellerden yararlanarak karar mercilerinin, akademisyenlerin ve kamu yararına çalışan grupların daha ayrıntılı bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilir.

22. CCJE, yargı faaliyetlerine siyasi istikrarsızlıklardan etkilenmeyen uygun kaynaklar tahsis edilmesini ve yasama organının bütçe tahsisıyla ilgili kararlarına yargı makamlarının da katkıda bulunmasını – örneğin, yukarıda belirtilen bağımsız organın koordinasyon işlevi sayesinde – tavsiye etmektedir (bkz. 2 (2001) sayılı Görüş, 5, 10 ve 11. fıkralar). CCJE; 2 (2001) sayılı Görüş'ünde yer alan ilkeler uyarınca, adalet sistemini ve toplumda yargının rolünü şeffaf bir şekilde açıklamaya yönelik faaliyetler için mahkemelerin de yeterli mali kaynak tahsis etmesini tavsiye etmektedir. “Sosyal farkındalık programları” ile ilgili harcamalar, mahkemelerin işletme bütçesinden değil de özel bir bütçeden karşılanmalıdır.

23. CCJE'nin tartışmaları, toplumda doğru bir adalet algısını oluşturulabilmek için hâkimler için belirlenen ilkelere benzer ilkelerin savcılar için de geçerli olabileceğini göstermiştir. Avrupa Konseyinin savcılarla ilgili müktesebatını⁷ da göz önünde bulunduran CCJE, savcıların da kendi yetki alanlarına giren adli işlemlerle ilgili olarak kamunun bilgilendirilmesine katkıda bulunmaları gerektiğini düşünmektedir.

B. MAHKEMELERİN DAVA İŞLEMLERİNE MÜDAHİL OLANLARLA İLİŞKİSİ

24. Medya, kamuoyunun adalet sistemiyle ilgili algısının şekillenmesinde etkilidir. Ancak davalara taraf, jüri ya da tanık olarak katılan kişilerin edindiği izlenimler de bunun şekillenmesinde çok önemli bir etkiye sahiptir.

25. Adalet sisteminin aktörlerinin (hâkimler, savcılar, mahkeme memurları) herhangi bir şekilde taraflı ya da yetersiz görünmesi halinde kamuoyunun adalet sistemine ilişkin izlenimi olumsuz olacaktır. Bu tür olumsuz izlenimler de hızla yayılır.

26. CCJE, önceki Görüşlerinde (özellikle 1 (2001), 3 (2002) ve 6 (2004) sayılı Görüşler) hâkimlerin (gerçekte ve görünüşte) tarafsızlıklarını tamamiyle koruma ve mahkemelerin uyumsuzlukları adilce ve makul bir süre içinde çözüme kavuşturma yükümlülüklerini ele almıştır. Bu Görüş ise, adalet sistemi ve işleyişi hakkındaki bilgisizlik ve yanlış kanıları önleme ya da giderme üzerine odaklanmaktadır.

27. CCJE, yargının rolünün daha iyi anlaşılabilmesi için, kamuoyunun adalet sistemi hakkında mümkün olduğunca doğru kanaat sahibi olmasını sağlamak ve mahkemelerin işlevlerini yerine getirdiği konusunda

⁷ Bu konuyla ilgili olarak, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Rolü Hakkında (2000)19 No.lu Tavsiye Kararı'na bakınız.

kamuoyunun saygı ve güvenini kazanmak için hâkimlerle adli personelin gösterdiği çabaları yansıtmak için çalışmalar yapılması gerektiğini düşünmektedir. Bu çalışmalar, adalet sisteminin yapabileceklerinin sınırını da net bir şekilde göstermelidir.

28. Bazı adalet sistemleri veya münferit mahkemeler, kamuoyuyla ilişkilerini iyileştirmek için şu konularla ilgili programları uygulamaya koymuşlardır: a) hâkimlerin, adli personelin, avukatların vb. etik eğitimi; b) mahkemelerde yerleşim düzeni ve c) adli usuller.

a) Hâkimlerin, Adli Personelin, Avukatların vb. Etik Eğitimi

29. Bazı eğitim programları; her türlü faaliyetleri sırasında mahkemelerin tüm taraflara aynı şekilde, yani tarafsız olarak ve ırk, cinsiyet, din, etnik köken veya sosyal statü ayrımı yapmaksızın davrandığı algısını sağlamayı amaçlamaktadır. Hâkimler ve adli personel; bireylerin taraflı bir tutum sergilendiğini ya da sergilenir gibi görüldüğünü düşünmesine yol açacak durumları tespit etmek ve bunları mahkemelere duyulan güveni ve saygıyı artıracak şekilde ele almak üzere eğitim alırlar. Avukatlar da adalet sistemine duyulan güvensizliğe bilerek veya bilmeden katkıda bulunmalarını önlemek üzere özel etik eğitimi düzenler ve alırlar.

b) Mahkemelerde Yerleşim Düzeni

30. Bazı programlar, mahkemelerde yerleşim düzeni konusundaki olası güvensizliğin nedenlerini ele almaktadır. Örneğin iddia makamının kürsüden ayrılarak savunma makamıyla aynı seviyede konumlanması, mahkemenin yansıtması gereken silahların eşitliği duygusunu pekiştirecektir. Aynı şekilde, herhangi bir din ya da siyasi otoriteyi çağrıştıran görsel öğelerin mahkeme salonlarından kaldırılması, yersiz önyargıların ya da hâkimlerin bağımsız olmadığı yönündeki kaygıların giderilmesine yardımcı olabilir. Sanıkların – tutuklu olsalar bile – güvenlik riski oluşturan durumlar dışında duruşmaya kelepçesiz çıkarılması ve duruşma salonlarındaki kapalı/kilitli bölmeleri kullanmak yerine başka güvenlik önlemlerinin alınması, sanıkların yararlanmakta olduğu masumiyet karinesinin mahkemelerce güvence altına alındığına dair daha net bir izlenim oluşmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca, mahkemelerin şeffaflığını artırmak açısından, adalet sistemi kullanıcılarına davalarının seyri ya da belli bir davada kaydedilen mesafe konusunda bilgi vermek, taraflara formaliteler konusunda yardımcı olmak, binaların mekânsal düzeni nedeniyle gerekiyorsa onları aradıkları duruşma salonu ya da makama kadar götürmek için mahkemelerde danışma hizmetleri bürosunun kurulmasının faydaları belirtilmelidir.

c) Adli Usuller

31. Bazı önlemler, adli usullerde kişilerin rencide olmasına yol açabilecek unsurların (yeminlerde zorunlu olarak dine gönderme yapılması, hitap şekilleri vb.) ortadan kaldırılmasını hedefler. Bazıları ise; örneğin mahkemeye çıkmadan önce tarafların, jüri üyelerinin ve tanıkların mahkeme personeli tarafından tek tek ya da topluca görüşmeye alınarak davanın seyrinin nasıl olacağının kendilerine sözlü olarak ya da sosyal bilim uzmanlarının katkısıyla geliştirilmiş görsel-işitsel materyaller kullanılarak anlatıldığı prosedürler

getirmeyi hedefler. Bu sunumların amacı, mahkemelerde olup bitenlerle ilgili yanlış kanaatleri gidermektir.

32. CCJE, yukarıda 29, 30 ve 31. fıkralarda anlatılanları, hâkimlerin tarafsızlığına dair kamuoyu algısını pekiştirmesi ve adaletin doğru yürütülmesini sağlaması nedeniyle desteklemektedir.

C. MAHKEMELERİN MEDYAYLA İLİŞKİSİ

33. Adli bilgiler ve duruşmalar, ülke yasalarının belirlediği yöntem ve sınırlara tabi olmak kaydıyla medyaya açıktır (bkz. örneğin ceza davalarına ilişkin medya kanalıyla bilgi sağlanması hakkında Rec(2003)13 No.lu Tavsiye Kararı). Medya mensupları, hangi haberlerin kamuoyunun dikkatine sunulacağını ve ne şekilde sunulacağını belirlemekte tamamen özgürdür. Medyanın adalet sisteminin yapısını veya işleyişini eleştirmesini engellemeye çalışılmamalıdır. Adalet sistemi, medyanın dışarıdan gözlemci olarak eksiklikleri vurgulama, mahkemelerin yöntemlerini ve sundukları hizmeti iyileştirmelerine yapıcı biçimde katkıda bulunma rolünü kabul etmelidir.

34. Hâkimler her şeyden önce kararlarıyla kendilerini ifade ederler ve bu kararlarını basında açıklamamalı ya da daha genel olarak, sorumlu oldukları davalar hakkında basında kamuya yönelik açıklamalar yapmamalıdır. Bununla birlikte, şu nedenlerden ötürü mahkemelerle medya arasındaki irtibatın güçlendirilmesi faydalı olabilir:

- i) Karşılıklı rollerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak;
- ii) Adalet sisteminin mahiyeti, kapsamı, sınırları ve karmaşıklığı konusunda kamuyu bilgilendirmek;
- iii) Bazı davalarla ilgili haberlerdeki olgusal hataları düzeltmek.

35. Hâkimlerin, medyayla iletişimden sorumlu mahkeme sözcüleri veya personeli üzerinde denetleyici bir rolü olmalıdır.

36. CCJE; bir yandan yargı temsilcileri ile medya mensupları arasında düzenli toplantılar yapılmasına destek vermesini, diğer yandan ceza davalarıyla ilgili olarak medya kanalıyla bilgi sağlanması hakkında Rec(2003)13 No.lu Tavsiye Kararı'na ek olarak yargı ve medya arasındaki ilişkiler hakkında bir Avrupa bildirisi hazırlamasını Avrupa Konseyinden talep eden 2. Avrupa Hâkimler Konferansının (bkz. 3. fıkra) sonuçlarına gönderme yapmaktadır.

37. Devletler, karşılaştıkları sorunları tespit edip anlamak amacıyla her mesleğin kuralları ve uygulamaları konusunda yuvarlak masa toplantıları yaparak bilgi alışverişini teşvik etmelidir. CCJE, Avrupa'da bu konuda daha tutarlı bir tavır oluşturmak için Avrupa Konseyinin bu tür temasları Avrupa düzeyinde kurması ve teşvik etmesi gerektiğini düşünmektedir.

38. Gazetecilik okullarının, yargı kurumlarına ve adli prosedürlere ilişkin dersleri müfredatlarına koymaları teşvik edilmelidir.

39. CCJE, her bir mesleğin (hâkimlik ve gazetecilik) mensuplarının, diğer mesleğin temsilcileriyle ilişkilerine ve mahkemede görülen davaların haber yapılmasına ilişkin bir uygulama kılavuzu hazırlaması gerektiğini düşünmektedir. Böyle bir sisteme sahip olan devletlerin deneyimlerinin de gösterdiği gibi, davalarla ilgili bilgilerin hangi koşullarda medyaya verileceği yargı tarafından belirlenirken, süren davalara ilişkin haber yapma, davaya müdahil olan kişilerin (taraf, mağdurlar, tanıklar, savcı, sorgu hâkimi, duruşma hâkimi vb.) adlarını açıklama (ya da resimlerini koyma), kamuoyunun yoğun ilgisini çeken kararları haber yapma konusundaki kurallar da bizzat gazeteciler tarafından belirlenecektir. CCJE, 3 (2002) sayılı Görüş'ünün 40. fıkrası uyarınca ulusal yargıların bu doğrultuda adım atmasını tavsiye etmektedir.

40. CCJE; bir davanın medya tarafından haber yapılmasıyla ilgili sorunlarla ya da bir gazetecinin bilgilendirme görevini yerine getirirken karşılaştığı zorluklarla başa çıkmak üzere, bağımsız bir organ halini alacak etkili bir mekanizmanın kurulmasını tavsiye etmektedir. Bu mekanizma, karşılaşılan sorunların tekrarlanmasını engellemek için genel tavsiyeler belirleyecektir.

41. Ayrıca, yukarıda belirtildiği gibi yalnızca halkı karşılamak ve adli hizmet kullanıcılarını yönlendirmek için değil, aynı zamanda medyanın adalet sisteminin işleyişini daha iyi anlamasına yardımcı olmak için de mahkemelerde karşılama ve bilgilendirme hizmetlerinin kurulmasını teşvik etmek gereklidir.

42. Hâkimlerce denetlenmesi gereken bu hizmetlerin amaçları şöyle sıralanabilir:

- Mahkeme kararlarının özetlerini medyaya iletme;
- Medyaya mahkeme kararlarına ilişkin gerçek bilgiler sağlamak;
- Kamuoyunun özel ilgisini çeken duruşmalarla ilgili olarak medyayla irtibat kurmak;
- Medyanın haber yaptığı davalarla ilgili gerçekleri açıklamak ya da düzeltmek (bkz. ayrıca yukarıdaki 34. iii sayılı fıkra). Mahkemenin karşılama bürosu ya da sözcüsü⁸; söz konusu davayla ilgili ortaya çıkan sorunlar ve hukuki zorluklar konusunda medyayı uyarabilir, duruşmaların sırasını ayarlayabilir ve özellikle duruşmalara taraf, jüri veya tanık olarak katılan kişileri korumaya yönelik uygun pratik düzenlemeleri yapabilir.

43. Mahkemeler her zaman şeffaf bir şekilde ve ayrımcılık yapmadan medyayı bilgilendirmelidir.

44. Televizyon kameralarının usule ilişkin amaçlar dışında mahkeme salonuna alınıp alınmayacağı sorunu, gerek CCJE'nin toplantılarında gerekse 2. Avrupa Hâkimleri Konferansında (bkz. yukarıdaki 3. fıkra) geniş kapsamlı bir tartışmanın konusunu oluşturmuştur. CCJE'nin bazı üyeleri, mahkemelerdeki faaliyetlerin bu şekilde kamuya ifşasıyla ilgili ciddi çekinceler dile getirmiştir.

45. Duruşmaların aleniliği, demokratik toplumlarda yargılamayla ilgili temel güvencelerden biridir. Uluslararası hukuk ve ulusal mevzuat duruşmaların aleniliği ilkesine istisnalar getirilmesine olanak tanısa

⁸ Bkz. Avrupa Yüksek Mahkemeleri Başkanlarının 5. toplantısının sonuçları, Ljubljana, 6-8 Ekim 1999, 4. fıkra. Sözcülerin verilen hüküm ya da süregelen davalar konusunda bireysel görüşlerini açıklamamaları gerektiği burada açıkça ifade edilmektedir.

da bu istisnaların AIHS'nin 6.1 sayılı maddesinde öngörülenlerle sınırlı olması önemlidir.

46. Duruşmaların aleniliği ilkesi, vatandaşların ve medya mensuplarının duruşma salonlarına alınması anlamına gelir; fakat görsel-işitsel enformasyon araçlarındaki son gelişmeler, aktarılan olaylar üzerinde duruşmaların aleniliği kavramını tamamen değiştirecek kadar büyük bir etki yaratmaktadır. Bunun yargı süreçlerinin işleyişi konusunda kamuyu bilinçlendirmek ve adalet sisteminin imajını iyileştirmek gibi avantajları olsa da, duruşma salonlarındaki televizyon kameralarının duruşmaların seyrini etkileme ve davaya müdahil olanların (hâkimler, savcılar, avukatlar, taraflar, tanıklar vb.) davranışlarını değiştirme riski de bulunmaktadır.

47. Duruşmaların televizyon kayıtlarının alındığı durumlarda sabit kamera kullanılmalı ve hâkimin hem kayıt yapma koşullarını belirleme hem de istediği zaman yayını kesme olanağı bulunmalıdır. Bunlar ve diğer gerekli önlemler, davaya müdahil olan kişilerin haklarını korumaya ve duruşmanın düzgün şekilde yapılmasını sağlamaya yöneliktir.

48. Özellikle kişilerin özel ilişkilerini konu alan belirli dava türlerinde duruşmalara katılan kişilerin görüşleri de dikkate alınmalıdır.

49. Televizyon yayınlarının son derece önemli etkisini ve tehlikeli bir meraka dönüşme riskini göz önünde bulunduran CCJE, medyanın, nesnel bir şekilde haber yapmayı sağlayabilmesi için filme aldığı duruşmaların dengeli bir şekilde yayınlanmasını sağlamaya yönelik kendi mesleki davranış kurallarını geliştirmesini teşvik etmektedir.

50. Kesin olarak tanımlanmış belli durumlarda duruşmaların kameraya alınmasının haklı gerekçeleri olabilir: örneğin eğitim amaçlı olarak ya da ileride kullanmak üzere tarihi öneme sahip bir duruşmanın kaydını tutmak gibi. Bu gibi durumlarda CCJE, özellikle filme alma yöntemlerinin duruşmanın seyrini olumsuz etkilemesini engellemek suretiyle davaya müdahil olan kişilerin korunması gerektiğini vurgulamaktadır.

51. Her ne kadar kamunun bilgi edinme hakkının sağlanmasında çok önemli bir rol oynasa da ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin deyimiyle “demokrasinin bekçiliğini” üstlense de, medya, bazen kişilerin özel hayatını ihlal edebilir, itibarını zedeleyebilir veya masumiyet karinesine zarar verebilir; bu gibi durumlarda kişiler haklarını aramak için mahkemeye başvurabilir. Sansasyonel haber arayışı ve medya kuruluşları arasındaki ticari rekabet, istismar ve hata risklerini de beraberinde getirir. Ceza davalarının sanıkları kimi zaman medya tarafından henüz mahkeme kararını vermeden alenen suçlu sayılmakta ya da ilan edilmektedir. Sanığın sonradan beraat etmesi halinde bile medyada yer alan haberler onun itibarını telafi edilemez biçimde zedelemiş olacak ve verilen hüküm de bu durumu düzeltmeyecektir.

52. Bu nedenle mahkemeler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına uygun olarak görevlerini yerine getirmek durumundadır: bir yandan insanlık onurunun, özel hayatın, itibarın korunması ve masumiyet karinesi, diğer yandan bilgi edinme özgürlüğü gibi farklı değerler arasında denge kurmak.

53. 2. Avrupa Hâkimleri Konferansının sonuçlarında da belirtildiği gibi (bkz. yukarıdaki 3. fıkra), kişilik hakları (itibar, haysiyet ve mahremiyet gibi) ihlallerine cezai yaptırım uygulanması, tamamen istisnai durumlarla sınırlı olmalıdır⁹. Fakat sadece mağdurun uğradığı zararı değil, yapılan ihlallerin ciddiyetini ve ilgili yayının kapsamını da dikkate alarak hukuk yaptırımlarının uygulanmasını sağlamak mahkemelerin görevidir.

54. Mahkemeler; sansür suçlamalarına mahal vermeyecek şekilde açıkça tanımlanmış olan bazı istisnai durumlarda, kişilik haklarına (itibar, haysiyet ve mahremiyet gibi) yönelik en ciddi ihlalleri derhal durdurmak için acil önlemler alma hakkına sahip olmalıdır: yayın yasağı getirme veya yayınları toplatma.

55. CCJE'ye göre, bir mahkemenin ya da bir hâkimin adaletin uygulanmasıyla ilgili nedenlerden dolayı medya tarafından (ya da medya yoluyla siyasi veya diğer toplumsal aktörler tarafından) eleştiri ya da saldırıya maruz kalması halinde hâkimin, ölçülü davranma yükümlülüğü nedeniyle, medya yoluyla suçlamalara cevap vermemesi gerekir. CCJE; mahkemelerin basında yer alan hatalı bilgileri düzeltebileceği gerçeğini göz önünde tutarak ulusal yargı sistemlerinin, uygun durumlarda bu tür zorluklara veya saldırılara hızlı ve etkili bir şekilde yanıt verebilecek veya vermeye hazır olan kişilerin veya bir organın (Yüksek Yargı Kurulu veya hâkim dernekleri gibi) desteğini alması gerektiğini değerlendirmektedir.

D. DURUŞMALARDA VE KARARLARDA SADE, AÇIK VE ANLAŞILIR BİR DİL KULLANILMASI

56. Mahkemelerin duruşmalarda ve kararlarda kullandığı dil, yalnızca eğitimsel rollerini (bkz. yukarıdaki 6. fıkra) yerine getirmekte kullanabilecekleri güçlü bir araç değil, aynı zamanda davanın tarafları için doğal olarak ve daha doğrudan “hukukun uygulamadaki halidir”. Bu nedenle mahkeme dilinin sade, açık ve anlaşılır olması gerekir¹⁰.

57. CCJE, bazı Avrupa ülkelerinde hâkimlerin çok kısa hükümler vererek hükmün otoritesini pekiştirdiklerine inandıklarını tespit etmiştir; diğer ülkelerde ise hâkimler, yasa veya teamüller gereği hükümlerinin tüm unsurlarını kapsamlı ve yazılı olarak gerekçelendirmekle yükümlüdürler ya da kendilerini yükümlü hissetmektedirler.

58. CCJE, ulusal hukuk tarzlarından büyük ölçüde etkilenen bir konuyu derinlemesine ele almak amacını gütmese de yargıda kullanılan dilin sade ve açık olmasının yarar sağlayacağına inanmaktadır; çünkü bu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarında belirtildiği gibi, gerekirse bir hukuk uzmanının da yardımıyla hukukun üstünlüğünü vatandaşlar için daha erişilebilir ve öngörülebilir kılacaktır.

59. CCJE; yargı dilinin özlü ve sade olması ve halkın anlamakta zorluk çekeceği Latince ve diğer dillerdeki

⁹ Bkz. Avrupa Bakanlar Konferansının Kitle İletişim Politikası konulu toplantısında (Kiev, Ukrayna, 10-11 Mart 2005) kabul edilen Eylem Planı'nın 28. fıkrası: Burada, üye devletlerde hakaretle ilgili mevzuatın gözden geçirilmesinin gerekliliği teyit edilmiştir.

¹⁰ Bkz. Avrupa Yüksek Mahkemeleri Başkanlarının 5. toplantısının (Ljubljana, 6-8 Ekim 1999) sonuçları, 1. fıkra.

sözcüklerden – zorunlu haller dışında – kaçınmak gerektiğini düşünmektedir¹¹. Hukuk kavramları ve kuralları, mevzuata ya da emsallere gönderme yapılarak yeterince açıklanabilir.

60. Öte yandan açık ve özlü bir dil nihai hedef olmamalıdır; hâkimlerin kendi kararlarını doğru ve eksiksiz bir şekilde gerekçelendirmeleri de gerekir. CCJE’nin kanaatine göre, kabul gören emsallere başvurma mümkün olmadığı ve/veya olgulara dayalı muhakemenin gerektirdiği bütün durumlarda hükümlerin gerekçeleri konusundaki mevzuat ve teamüller; belli oranda gerekçe sunulmasını her zaman öngörmeli ve belli durumlarda sözlü hüküm (talep veya ihtiyaç üzerine ses kaydından yazıya geçirilebilir) ve/veya kısa bir yazılı gerekçeli karar (örneğin bazı ülkelerde uygulanan “*attendu*” tarzı kararlar) ya da kapsamlı bir gerekçeli karar verip vermeyeceği konusunda hâkimin yeterince yetkili kılınmasına olanak sağlamalıdır. Muhakeme sırasında usulen gerekli olan fakat kişilerin maddi haklarını ilgilendirmeyen emir, ilam, kararname ve benzeri kararlarda basitleştirilmiş gerekçe biçimleri kullanılabilir.

61. Yargı kararlarıyla teminat altına alınan hukukun erişilebilirliğinin önemli bir özelliği, halkın mahkeme kararlarına kolayca ulaşabilmesidir¹². CCJE, bu hedef doğrultusunda en azından tüm Yüksek Mahkeme kararları ile diğer önemli mahkeme kararlarına internet üzerinden ücretsiz olarak ya da basılı olarak talep edilmeleri halinde ise sadece maliyeti fiyatına erişilebilmesini tavsiye etmektedir; ancak mahkeme kararları ifşa edilirken, başta dava tarafları ve tanıklar olmak üzere ilgili kişilerin özel hayatlarının korunması için gerekli önlemler alınmalıdır.

TAVSİYELERİN ÖZETİ VE SONUÇLAR

A. Özellikle Demokrasilerde Mahkemelerin Rolü Bağlamında Mahkemelerin Halkla İlişkisi

A.1 Okullarda ve üniversitelerde herkese vatandaşlık eğitimi vererek adalet sistemi üzerinde özellikle durmak, devletin önemli görevleri arasındadır (bkz. yukarıdaki 11. fıkra).

A.2 Okul ve üniversitelerdeki ilgili eğitim programlarında adalet sisteminin tanıtımına, mahkeme ziyaretlerine ve adli usullerin etkili bir şekilde öğretimine yer verilmelidir. Mahkemeler ve hâkim dernekleri bu konuda okullar, üniversiteler ve diğer eğitim kurumlarıyla işbirliği yaparak özel bilgileri sayesinde hâkimlerin eğitim programlarına ve kamusal tartışmalara katkıda bulunmasını sağlayabilir (bkz. yukarıdaki 12. fıkra).

A.3 Mahkemeler, diğer devlet kurumlarının düzenlediği genel çerçeve programlarına katılmalı ve halka bilgi vermek konusunda etkin rol üstlenmelidir (bkz. yukarıdaki 14. ve 15. fıkralar).

A.4 Bu doğrultuda aşağıdaki tedbirler tavsiye edilmektedir (bkz. yukarıdaki 16-19. fıkralar):

- Mahkemelerde kabul ve danışma hizmetlerinden sorumlu büroların kurulması;

¹¹ Bkz. Hâkim Dernekleri Başkanlarının “Adalet ve Toplum” konulu toplantısının (Vilnius, 13-14 Aralık 1999) sonuçları, 1. fıkra.

¹² Bkz. Avrupa Yüksek Mahkemeleri Başkanlarının 5. toplantısının (Ljubljana, 6-8 Ekim 1999) sonuçları, 1. fıkra.

- Mahkemelerin sorumluluğunda basılı materyaller dağıtılması ve internet siteleri açılması;
- Mahkemelerin vatandaşlara, kamu yararına çalışan örgütlere, politika yapıcılara ve öğrencilere yönelik eğitim forumları ve/veya düzenli toplantılar takviminin düzenlenmesi;
- “Sosyal farkındalık programları” ve adalete erişim programları.

A.5 Hâkimlere halkla ilişkiler konusunda özel eğitim alma fırsatı verilmeli ve mahkemelere eğitim kurumlarıyla ilişkilerden sorumlu personel istihdam etme imkânı tanınmalıdır (bkz. yukarıdaki 20. fıkra).

A.6 Muhtelif yerel girişimler arasında eşgüdüm sağlayıp ülke çapındaki “sosyal farkındalık programlarını” tanıtmaya görevi, CCJE’nin 1 (2001) sayılı Görüş’ündeki 37. ve 45. fıkralarda zikredilen bağımsız organa verilmelidir (bkz. yukarıdaki 21. fıkra).

A.7 Mahkemelere, “sosyal farkındalık programları” ile ilgili harcamalar için ve toplumda adalet ilkelerinin ve mekanizmasının açıklanmasına ve şeffaflaştırılmasına yönelik faaliyetler için mahkemenin faaliyet bütçesi dışında özel bir bütçe kalemi ayrılmalıdır (bkz. yukarıdaki 22. fıkra).

A.8 Savcılar, yetki alanları dâhilindeki davalarla ilgili olarak kamunun bilgilendirilmesine katkıda bulunmalıdır (bkz. yukarıdaki 23. fıkra).

B. Mahkemelerin Davaya Müdahil Olanlarla İlişkisi

B.1 CCJE; yargının rolünün daha iyi anlaşılabilmesi için kamunun adalet sistemine ilişkin kanaatlerinin doğru olmasını ve mahkemelerin işlevlerini yerine getirme kapasitesi bakımından kamunun saygı ve güvenini kazanmak için hâkimlerle mahkeme memurlarının gösterdiği gayreti yansıtmayı sağlamak için mümkün olduğunca çaba sarf etmek gerektiğini düşünmektedir. Bu çaba, adalet sisteminin faaliyet alanının sınırlarını net bir şekilde göstermelidir (bkz. yukarıdaki 24 ila 27. fıkralar).

B.2 CCJE, kamuoyunda hâkimlerin tarafsızlığına ilişkin algının güçlendirilmesine ve adaletin sağlanmasına yönelik tüm girişimleri desteklemektedir (bkz. yukarıdaki 28-32. fıkralar).

B.3 Bu girişimler aşağıdakileri kapsayabilir (bkz. yukarıdaki 28-32. fıkralar):

- Ayrımcılığın önlenmesi ve eşit muamele konusunda hâkimler ve mahkeme personeli için mahkemeler tarafından eğitim programları düzenlenmesi (avukatlar tarafından ya da avukatlar için düzenlenen benzeri programlara ek olarak);
- Mahkemelerdeki yerleşim düzeninin silahların eşitliği ilkesinin çiğnendiği izlenimini vermeyecek şekilde ayarlanması;
- Kişileri gereksiz yere rencide etmeyi engelleyecek ve tüm ilgili tarafların yargı sürecine katılımını kolaylaştıracak prosedürler getirilmesi.

C. Mahkemelerin Medyayla İlişkisi

C.1. CCJE’ye göre, mahkemeler ve medya arasındaki irtibatın güçlendirilmesi (bkz. yukarıdaki 34. fıkra):

- Karşılıklı rollerinin anlaşılmasına;
- Kamuoyunun adalet sisteminin mahiyeti, kapsamı, sınırları ve karmaşıklığı konusunda bilgilendirilmesine;
- Bazı davalardaki olgusal hataların giderilmesine yardımcı olur.

C.2. Hâkimlerin, mahkeme sözcüleri veya medyayla iletişim kurmaktan sorumlu kişiler üzerinde denetleyici rolü olmalıdır (bkz. yukarıdaki 35. fıkra).

C.3 CCJE; devletlerin, her mesleğin kuralları ve uygulamalarına ilişkin bilgi alışverişini özellikle yuvarlak masa toplantıları düzenleyerek teşvik etmeleri gerektiğini ve Avrupa Konseyinin bu tür temasları Avrupa düzeyinde kurarak ya da teşvik ederek Avrupa’da bu konuda daha tutarlı bir tavrın oluşmasına katkıda bulunabileceğini düşünmektedir (bkz. yukarıdaki 36- 37. fıkralar).

C.4 Gazetecilik okulları, yargı kurumlarına ve adli usullere ilişkin dersler açmaya teşvik edilmelidir (bkz. yukarıdaki 38. fıkra).

C.5 CCJE, her bir mesleğin (hâkimlik ve gazetecilik) mensuplarının, diğer mesleğin temsilcileriyle ilişkilerine ve mahkemede görülen davaların haber yapılmasına ilişkin bir uygulama kılavuzu hazırlaması gerektiğini düşünmektedir (bkz. yukarıdaki 39. fıkra).

C.6 CCJE; bir davanın medya tarafından haber yapılmasıyla ilgili sorunlarla ya da bir gazetecinin bilgilendirme görevini yerine getirirken karşılaştığı zorluklarla başa çıkmak üzere, bağımsız bir organ halini alacak etkili bir mekanizmanın kurulmasını tavsiye etmektedir. Bu mekanizma, karşılaşılan sorunların tekrarlanmasını engellemek için genel tavsiyeler belirleyecektir (bkz. yukarıdaki 40. fıkra).

C.7 Ayrıca, medyanın adalet sisteminin işleyişini daha iyi anlamasına yardımcı olmak için mahkemelerde hâkimlerin nezaretinde karşılama ve bilgilendirme bürolarının kurulmasını teşvik etmek gerekir (bkz. yukarıdaki 41 ve 42. fıkralar). Bu büroların görevleri şunlardır:

- Mahkeme kararlarının özetlerini medyaya iletmek;
- Medyaya mahkeme kararlarına ilişkin gerçek bilgiler sağlamak;
- Kamuoyunun özel ilgisini çeken duruşmalarla ilgili olarak medyayla irtibat kurmak;
- Medyanın haber yaptığı davalarla ilgili gerçekleri açıklamak ya da düzeltmek.

C.8 CCJE, mahkemelerin her zaman şeffaf bir şekilde ve ayrımcılık yapmadan medyayı bilgilendirmesi gerektiğini düşünmektedir (bkz. yukarıdaki 43. fıkra).

C.9 CCJE, duruşmaların televizyon kayıtlarının alındığı durumlarda sabit kamera kullanılması ve hâkimin hem kayıt yapma koşullarını belirleme hem de istediği zaman yayını kesme imkânına sahip olması gerektiğini düşünmektedir. Bunlar ve diğer gerekli önlemler davaya müdahil olan kişilerin haklarını korumaya ve duruşmanın düzgün şekilde yapılmasını sağlamaya yöneliktir. Ayrıca, kişilerin özel ilişkilerini

konu alan belirli dava türlerinde duruşmalara katılan kişilerin görüşleri de dikkate alınmalıdır (bkz. yukarıdaki 44-48. fıkralar).

C.10 CCJE, medyanın, nesnel bir şekilde haber yapmayı sağlayabilmesi için filme aldığı duruşmaların dengeli bir şekilde yayınlanmasını sağlamaya yönelik kendi mesleki davranış kurallarını geliştirmesini teşvik etmektedir (bkz. yukarıdaki 49. fıkra).

C.11 CCJE, mahkeme tarafından kesin olarak tanımlanmış belli durumlarda duruşmaların kameraya alınmasının haklı gerekçeleri (örneğin, eğitim amaçlı olarak ya da ilerde kullanmak üzere tarihi öneme sahip bir duruşmanın kaydını tutmak gibi) olabileceğini düşünmektedir. Bu gibi durumlarda, özellikle filme alma yöntemlerinin duruşmanın seyrini olumsuz etkilemesini engellemek suretiyle davaya müdahil olan kişilerin korunması gerekir (bkz. yukarıdaki 50. fıkra).

C.12 CCJE, kişilik hakları ihlallerine cezai yaptırım uygulanmasının tamamen istisnai durumlarla sınırlı olmalı gerektiğini düşünmektedir. Ancak, sadece mağdurun uğradığı zararı değil, yapılan ihlallerin ciddiyetini ve ilgili yayının kapsamını da dikkate alarak hukuk yaptırımlarının uygulanmasını sağlamak hâkimlerin görevidir. Mahkemeler, bazı istisnai durumlarda kişilik haklarına yönelik en ciddi ihlalleri derhal durdurmak için acil önlemler alma hakkına sahip olmalıdır: yayın yasağı getirme veya yayınları toplatma (bkz. yukarıdaki 51 ila 54. fıkralar).

62. 13 CCJE'ye göre, bir mahkemenin ya da bir hâkimin adaletin uygulanmasıyla ilgili nedenlerden dolayı medya tarafından eleştiri ya da saldırıya maruz kalması halinde hâkimin, ölçülü davranma yükümlülüğü nedeniyle, medya yoluyla suçlamalara cevap vermemesi gerekir. CCJE; mahkemelerin basında yer alan hatalı bilgileri düzeltebileceği gerçeğini göz önünde tutarak ulusal yargı sistemlerinin, uygun durumlarda bu tür zorluklara veya saldırılara hızlı ve etkili bir şekilde yanıt verebilecek veya vermeye hazır olan kişilerin veya bir organın (Yüksek Yargı Kurulu ya da hâkim dernekleri) desteğini alması gerektiğini değerlendirmektedir (bkz. yukarıdaki 55. fıkra).

D. Duruşmalarda ve Kararlarda Sade, Açık ve Anlaşılır Bir Dil Kullanılması

D.1 CCJE, mahkeme dilinin sade, açık ve anlaşılır olması gerektiğini düşünmektedir (bkz. yukarıdaki 56-58. fıkralar).

D.2 CCJE; yargı dilinin özlü ve sade olması ve halkın anlamakta zorluk çekeceği Latince ve diğer dillerdeki sözcüklerden – zorunlu haller dışında – kaçınmak gerektiğini düşünmektedir. Hukuk kavramları ve kuralları, mevzuata ya da emsallere gönderme yapılarak yeterince açıklanabilir (bkz. yukarıdaki 59. fıkra).

D.3 CCJE, hâkimlerin kendi kararlarını her zaman doğru ve eksiksiz bir şekilde gerekçelendirmeleri gerektiğini düşünmektedir. Bununla birlikte, usule ilişkin konularda basitleştirilmiş gerekçeler yeterli olabilir ve hâkimler belli durumlarda gerekçelerini yazılı değil sözlü olarak (gerekirse ses kaydından yazıya geçirilmek üzere) verebilirler (bkz. yukarıdaki 60. fıkra).

D.4 CCJE, en azından tüm Yüksek Mahkeme kararları ile diğer önemli mahkeme kararlarına internet üzerinden ücretsiz olarak ya da basılı olarak talep edilmeleri halinde ise sadece maliyeti fiyatına

erişilebilmesini tavsiye etmektedir; ancak mahkeme kararları ifşa edilirken, başta dava tarafları ve tanıklar olmak üzere ilgili kişilerin özel hayatlarının korunması için gerekli önlemler alınmalıdır (bkz. yukarıdaki 61. fıkra).